

Omnibus Decentraal Regeling

“Omnibusregeling voor provincies en gemeenten voor de staatssteunaspecten van subsidiemaatregelen gericht op onderzoek, ontwikkeling en innovatie (OO&I)”

1. TOEPASSINGSGBIED

Deze omnibusregeling is van toepassing op alle maatregelen van provincies en gemeenten voor onderzoek, ontwikkeling en innovatie (OO&I) die staatssteun in de zin van artikel 87, lid 1, van het EG Verdrag bevatten. De Omnibus Decentraal Regeling is van toepassing op alle economische sectoren die onder het EG-Verdrag vallen. Deze omnibusregeling is gebaseerd op de Communautaire kaderregeling inzake staatssteun voor onderzoek, ontwikkeling en innovatie (PB C 323 van 30.12.2006).

De overheid kan ondernemingen en kennisinstellingen OO&I opdrachten geven of bijvoorbeeld OO&I resultaten verwerven. Indien deze opdrachten of de aanschaf van resultaten niet tegen marktconforme prijs wordt verschaft, dan kan er normaal gezien sprake zijn van staatssteun in de zin van artikel 87, lid 1, van het EG Verdrag. Worden deze opdrachten daarentegen tegen marktvoorwaarden toegewezen dan oordeelt de Europese Commissie normaal gesproken dat er geen sprake is van staatssteun in de zin van artikel 87, lid 1, van het EG-Verdrag. De beste aanwijzing voor toewijzing onder marktvoorwaarden is of er een aanbestedingsprocedure heeft plaatsgevonden in overeenstemming met de toepasselijke Europese richtlijnen inzake overheidsopdrachten (Richtlijn 2004/17/EG en 2004/18/EG).

Sinds de inwerkingtreding van Verordening (EG) nr. 364/2004 van de Commissie van 25 februari 2004 “tot wijziging van Verordening (EG) nr. 70/2001 wat betreft uitbreiding van het toepassingsgebied tot steun voor onderzoek en ontwikkeling” is staatssteun voor onderzoek en ontwikkelingsactiviteiten voor het MKB van de aanmeldingsverplichting vrijgesteld onder de voorwaarden die zijn genoemd in Verordening (EG) nr. 70/2001 van de Commissie van 12 januari 2001 betreffende de toepassing van de artikelen 87 en 88 van het EG-Verdrag op staatssteun voor kleine en middelgrote ondernemingen.

OO&I steun voor ondernemingen in moeilijkheden in de zin van de Communautaire Richtsnoeren voor Reddings- en Herstructureringssteun aan ondernemingen in moeilijkheden [PB C 244 van 1.10.2004] is van het toepassingsgebied van deze omnibusregeling uitgesloten.

Wat O&O steun betreft voor de in bijlage I bij het EG Verdrag opgenomen producten, kan een uitzondering op de elders in deze omnibusregeling vermelde plafonds inzake steunintensiteit of verhogingen worden gemaakt en kan een steunintensiteit tot 100% toegestaan worden staan, mits de volgende vier voorwaarden zijn vervuld:

- 1) het project is van algemeen belang voor de betrokken sector of subsector;
- 2) voordat met het onderzoek wordt aangevangen, wordt op internet bekendgemaakt dat onderzoek zal worden uitgevoerd, en wat het doel daarvan is. Voorts moet worden bekendgemaakt wanneer de resultaten ongeveer worden verwacht en waar zij op het internet zullen worden bekendgemaakt. Daarbij dient ook worden te vermeld dat de resultaten kosteloos beschikbaar zullen zijn;
- 3) de onderzoekresultaten zijn gedurende een periode van ten minste vijf jaar op het internet beschikbaar. Deze informatie mag niet later op het internet worden bekendgemaakt dan de informatie die de leden van een specifieke organisatie wordt verstrekt;
- 4) de steun wordt rechtstreeks aan de onderzoeksinstituten of -organisatie verleend en het mag niet gaan om niet met onderzoek verband houdende steun die rechtstreeks wordt verleend aan een onderneming die landbouwproducten produceert, verwerkt of afzet; noch om prijsondersteuning voor producenten van landbouwproducten.

Staatssteun ten behoeve van samenwerking uit hoofde van artikel 29 van Verordening (EG) nr. 1698/2005 van de Raad van 20 september 2005 inzake steun voor plattelandontwikkeling uit het Europees Landbouwfonds voor Plattelandontwikkeling (ELFPO) is mogelijk indien die samenwerking is goedgekeurd voor communautaire medefinanciering uit hoofde van dat artikel en/of de staatssteun wordt verleend als aanvullende financiering in de zin van artikel 89 van Verordening (EG) nr. 1698/2005 onder dezelfde voorwaarden en met dezelfde intensiteit als de medefinanciering.

O&O steunmaatregelen voor in bijlage I bij het EG-Verdrag opgenomen producten die niet aan de voorwaarden van dit hoofdstuk voldoen, worden overeenkomstig de normale regels van deze omnibusregeling beoordeeld.

Een toename van het volume OO&I activiteiten is in het algemeen belang, aangezien deze activiteiten naar verwachting aanzienlijk tot groei, welvaart en duurzame ontwikkeling kunnen bijdragen. Niettemin kan staatssteun de mededinging binnen de EU ook aanzienlijk verstoren. De Europese Commissie wenst significante staatssteunzaken, die weliswaar onder een reeds goedgekeurd steunregime vallen, toch graag individueel te beoordelen. De Commissie heeft financiële criteria gesteld voor dergelijke significante staatssteunzaken. Steunzaken die boven de volgende criteria uitstijgen, vallen dus niet onder deze omnibusregeling en moeten (alsnog) aangemeld (genotificeerd) worden bij de Europese Commissie. Het betreft:

- alle zaken die bij de Commissie zijn aangemeld op grond van de in de groepsvrijstellingsverordening vervatte verplichting om steun individueel aan te melden;
- individuele steunzaken waar de steun een bedrag overschrijdt van:
  - o 20 miljoen EUR per onderneming per project/haalbaarheidsstudie indien het project overwegend (>50%) fundamenteel onderzoek is;
  - o 10 miljoen EUR per onderneming per project/haalbaarheidsstudie indien het project overwegend (>50%) industrieel onderzoek is;
  - o 7,5 miljoen EUR per onderneming per project/haalbaarheidsstudie voor alle overige projecten;

Voor projectsteun bij EUREKA projecten wordt het plafond op tweemaal de hoogte van de bovenstaande bedragen vastgesteld.

Tevens vallen de volgende steunzaken niet onder deze omnibusregeling en moeten deze steunzaken (alsnog) worden aangemeld (genotificeerd) bij de Europese Commissie. Het betreft steunzaken die boven de volgende criteria uitstijgen:

- o 5 miljoen EUR per onderneming per project/haalbaarheidsstudie voor proces- of organisatie-innovatie bij dienstverleningsactiviteiten;
- o 5 miljoen EUR voor innovatieclusters (per cluster);

Bij het opstellen van concrete OO&I regelingen door (de-)centrale overheden moeten deze financiële criteria worden opgenomen als plafonds voor individuele staatssteuntoetsing door de Europese Commissie.

2. DEFINITIES

In de OO&I kaderregeling zijn diverse definities opgenomen, welke letterlijk zijn overgenomen in deze omnibusregeling. Voor de toepassing van de Omnibus Decentraal wordt verstaan onder:

- a) "kleine en middelgrote ondernemingen" of "MKB", "kleine ondernemingen" en "middelgrote ondernemingen": ondernemingen in de zin van Verordening (EG) nr. 70/2001, of een verordening die deze verordening vervangt;
- b) "grote ondernemingen": ondernemingen die niet onder de definitie van kleine en middelgrote ondernemingen vallen;
- c) "steunintensiteit": het bruto steunbedrag, uitgedrukt als een percentage van de in aanmerking komende kosten van het project. Alle cijfers die worden gebruikt, zijn de cijfers vóór aftrek van belastingen of andere heffingen. Wordt steun in een andere vorm dan een subsidie verleend, dan is het steunbedrag het subsidie-equivalent van de steun. Van steun die in tranches wordt uitgekeerd, wordt door discontering de waarde op het ogenblik van de verlening ervan berekend. De rentevoet die voor discontering en voor de berekening van het

steunbedrag bij een zachte lening moet worden gehanteerd, is de referentierentevoet die geldt op het ogenblik van de steunverlening. De steunintensiteit wordt per begunstigde berekend;

- d) "onderzoeksorganisatie": een entiteit, zoals een universiteit of kennisinstelling, ongeacht haar rechtsvorm (publiek- of privaatrechtelijke organisatie) of financieringswijze, die zich in hoofdzaak bezighoudt met het verrichten van fundamenteel onderzoek, industrieel onderzoek of experimentele ontwikkeling en het verspreiden van de resultaten daarvan door middel van onderwijs, publicaties of technologieoverdracht. Alle winst wordt opnieuw geïnvesteerd in die activiteiten, in de verspreiding van de resultaten daarvan, of in onderwijs. Ondernemingen die invloed over een dergelijke entiteit kunnen uitoefenen door middel van bijvoorbeeld aandeelhouders of leden, genieten geen preferente toegang tot de onderzoekscapaciteit van een dergelijke entiteit of tot de resultaten van haar onderzoek;
- e) "fundamenteel onderzoek": experimentele of theoretische activiteiten die voornamelijk worden verricht om nieuwe kennis te verwerven over de fundamentele aspecten van verschijnselen en waarneembare feiten, zonder dat hiermee een rechtstreekse praktische toepassing of gebruik wordt beoogd;
- f) "industrieel onderzoek": planmatig of kritisch onderzoek dat is gericht op het opdoen van nieuwe kennis en vaardigheden met het oog op de ontwikkeling van nieuwe producten, procédés of diensten, of om bestaande producten, procédés of diensten aanmerkelijk te verbeteren. Het omvat de vervaardiging van onderdelen van complexe systemen, die noodzakelijk is voor industrieel onderzoek, met name voor algemene validering van technologieën, met uitzondering van prototypes als bedoeld in punt g);
- g) "experimentele ontwikkeling": het verwerven, combineren, vormgeven en gebruiken van bestaande wetenschappelijke, technische, zakelijke en andere relevante kennis en vaardigheden voor plannen, schema's of ontwerpen van nieuwe, gewijzigde of verbeterde producten, procédés of diensten. Hieronder kan tevens de conceptuele formulering en het ontwerp van alternatieve producten, procédés of diensten worden verstaan. Deze activiteiten kunnen tevens het maken van ontwerpen, tekeningen, plannen en andere documentatie omvatten, mits zij niet voor commercieel gebruik zijn bestemd.

De ontwikkeling van commercieel bruikbare prototypes en proefprojecten valt eveneens onder experimentele ontwikkeling indien het prototype het commerciële eindproduct is en de productie ervan te duur is om alleen voor demonstratie- en validatie doeleinden te worden gebruikt. Bij commercieel gebruik van demonstratie- of proefprojecten worden eventuele inkomsten die hieruit voortvloeien, op de in aanmerking komende kosten in mindering gebracht.

De kosten van de experimentele ontwikkeling en het testen van producten, procédés en diensten komen eveneens in aanmerking, voor zover deze niet voor industriële toepassing of commerciële exploitatie kunnen worden gebruikt of geschikt gemaakt.

Onder experimentele ontwikkeling wordt niet verstaan de routinematige of periodieke wijziging van bestaande producten, productielijnen, fabricageprocessen, diensten en andere courante activiteiten, zelfs indien deze wijzigingen verbeteringen kunnen inhouden;

- h) "terugbetaalbaar voorschot": een lening voor een project die in één of meer tranches wordt betaald en waarbij de voorwaarden voor terugbetaling afhangen van de uitkomst van het project;
- i) "procesinnovatie": de toepassing van een nieuwe of sterk verbeterde productie- of leveringsmethode (met inbegrip van aanzienlijke veranderingen in technieken, uitrusting en/of software). In de "Oslo manual"¹ wordt de definitie van procesinnovatie nader gespecificeerd. De volgende activiteiten vallen nadrukkelijk niet onder procesinnovatie: geringe veranderingen of verbeteringen, een verhoging van de productie- of dienstverleningscapaciteit door de toevoeging van productie- of logistieke systemen die sterk gelijken op die welke reeds in gebruik zijn, het niet meer gebruiken van een procédé, eenvoudige vervangings- en uitbreidingsinvesteringen, veranderingen die louter het gevolg

---

¹ "Oslo manual": *Guidelines for Collecting and Interpreting Innovation Data van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO)*, 3e editie, 2005, blz. 49

van prijswijzigingen voor productiefactoren zijn, aanpassingen op maat, gebruikelijke seizoens- of andere cyclische veranderingen en het verhandelen van nieuwe of sterk verbeterde producten;

- j) "organisatie-innovatie": de toepassing in een onderneming van een nieuwe organisatiemethode in de bedrijfsvoering, in de organisatie op de werkvloer of in de externe betrekkingen. Veranderingen in de bedrijfsvoering, in de organisatie op de werkvloer of in de externe betrekkingen die sterk gelijken op organisatiemethoden die in de onderneming reeds in gebruik zijn, veranderingen in de managementstrategie, fusies en acquisities, het niet meer gebruiken van een procédé, eenvoudige vervangings- en uitbreidingsinvesteringen, veranderingen die louter het gevolg van prijswijzigingen voor productiefactoren zijn, aanpassingen op maat, gebruikelijke seizoens- of andere cyclische veranderingen, het verhandelen van nieuwe of sterk verbeterde producten, gelden niet als organisatie-innovatie;
- k) "hooggekwalificeerd personeel": universitair geschoolde onderzoekers, ingenieurs, ontwerpers en marketingmanagers met een tertiaire opleiding en ten minste vijf jaar relevante beroepservaring. Doctoraatsopleidingen kunnen meetellen als relevante beroepservaring;
- l) "detachering": tijdelijke indienstneming van personeel door een begunstigde gedurende een bepaalde periode, waarna het personeel het recht heeft naar zijn vorige werkgever terug te keren;
- m) "innovatieclusters": groeperingen van onafhankelijke ondernemingen — innovatieve starters, kleine, middelgrote en grote ondernemingen, maar ook onderzoeksorganisaties — die in een bepaalde sector en regio actief zijn en die tot doel hebben innovatieve activiteiten te stimuleren door het bevorderen van intensieve kruisbestuiving, het delen van faciliteiten en de uitwisseling van kennis en deskundigheid, en door daadwerkelijk bij te dragen aan technologieoverdracht, netwerking en informatieverspreiding tussen de ondernemingen binnen het cluster. Nederland streeft er naar om een goed evenwicht tot stand te brengen tussen het MKB en grote ondernemingen binnen het cluster, een bepaalde kritische massa te bereiken, met name via specialisatie in een bepaald OO&I gebied, en rekening te houden met bestaande clusters in Nederland en op Gemeenschapsniveau.
- N) "Ministerie van BZK": het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

3. DE NEGEN OO&I MODULES

Deze omnibusregeling richt zich op acht soorten OO&I maatregelen uit de OO&I kaderregeling van de Europese Commissie:

- 1) Onderzoek en Ontwikkeling (O&O) projecten
- 2) Technische haalbaarheidstudies
- 3) Kosten voor intellectueel eigendom voor het MKB
- 4) Steun aan jonge, innovatieve ondernemingen
- 5) Proces en organisatie innovatie in dienstverlening
- 6) Innovatie advies en ondersteuning diensten
- 7) Salariskosten voor hoog gekwalificeerd personeel
- 8) Innovatie clusters.

Als negende module zijn de basisregels voor risicokapitaal uitgewerkt. Deze basisregels vinden geen oorsprong in het OO&I steunkader, maar in de Communautaire richtsnoeren inzake staatssteun ter bevordering van risicokapitaalinvesteringen in kleine en middelgrote ondernemingen (C 194, 18.08.2006). De aanvullende module is dus:

- 9) Risicokapitaal voor het MKB

MODULE 1: ONDERZOEK EN ONTWIKKELING PROJECTEN

Het gesteunde deel van het onderzoeksproject moet volledig binnen één of meer van de volgende onderzoekscategorieën vallen: fundamenteel onderzoek, industrieel onderzoek, experimentele ontwikkeling. Voor de nadere classificatie van de verschillende activiteiten zullen provincies en gemeenten de definities en uitgangspunten uit het “*Frascati handboek*”² hanteren. Daarnaast zijn in de staatssteunpraktijk veel voorbeelden te vinden van de uitwerking van deze onderzoekscategorieën.

Omvat een project verschillende soorten opdrachten, dan wordt elke opdracht in één van de volgende categorieën ingedeeld: fundamenteel onderzoek, industrieel onderzoek, experimentele ontwikkeling, of niet behorend tot één van deze categorieën.

Bij deze indeling hoeft niet noodzakelijk een chronologische benadering van de opeenvolgende fasen — van fundamenteel onderzoek tot activiteiten die dicht bij de markt staan — te worden gevolgd. Bijgevolg staat niets er aan in de weg dat de Commissie een in een latere projectfase uitgevoerde opdracht als industrieel onderzoek aanmerkt, of dat zij een activiteit uit een eerdere projectfase als experimentele ontwikkeling aanmerkt dan wel helemaal niet als onderzoek aanmerkt.

De steunintensiteit, berekend op basis van de in aanmerking komende kosten van het project, bedraagt maximaal:

- a) 100% voor fundamenteel onderzoek;
- b) 50% voor industrieel onderzoek, en
- c) 25% voor experimentele ontwikkeling.

De steunintensiteit wordt bepaald voor elke begunstigde, ook in het geval van een samenwerkingsproject.

Wanneer staatssteun wordt verleend voor een O&O project waarbij onderzoeksorganisaties en ondernemingen samenwerken, mag het gecumuleerde steunbedrag van rechtstreekse overheidssteun ten behoeve van een specifiek onderzoeksproject en van bijdragen van onderzoeksorganisaties voor datzelfde project, voor zover deze steun inhouden, niet hoger uitkomen dan de voor elke begunstigde onderneming van toepassing zijnde steunplafonds.

De plafonds voor industrieel onderzoek en experimentele ontwikkeling mogen als volgt worden verhoogd:

a) wanneer aan het MKB steun wordt verleend, kan de steunintensiteit worden verhoogd met 10 procentpunt voor middelgrote en 20 procentpunt voor kleine ondernemingen;

b) tot een maximum steunintensiteit van 80% is een verhoging met 15 procentpunt mogelijk wanneer aan minstens één van de volgende voorwaarden is voldaan:

- i. het project behelst daadwerkelijke samenwerking tussen ten minste twee onderling onafhankelijke ondernemingen. Dergelijke daadwerkelijke samenwerking wordt geacht aanwezig te zijn wanneer:
  - geen van de ondernemingen meer dan 70% van de in aanmerking komende kosten van het samenwerkingsproject voor haar rekening moet nemen,
  - het project samenwerking behelst met ten minste één MKB of er sprake is van grensoverschrijdende samenwerking, d.w.z. dat de O&O activiteiten in ten minste twee verschillende lidstaten plaatsvinden,
- ii. het project behelst daadwerkelijke samenwerking tussen een onderneming en een onderzoeksorganisatie, met name in het kader van coördinatie van nationaal O&O beleid. Dergelijke daadwerkelijke samenwerking wordt geacht aanwezig te zijn wanneer:
  - de onderzoeksorganisatie minstens 10% van de in aanmerking komende projectkosten draagt, en
  - de onderzoeksorganisatie het recht heeft de resultaten van de onderzoeksprojecten te publiceren voor zover deze afkomstig zijn van het door die organisatie uitgevoerde onderzoek;

² “The Measurement of Scientific and Technological Activities, Proposed Standard Practice for Surveys on Research and Experimental Development” [Organisatie voor Economische Ontwikkeling en Samenwerking (OESO), 2002]

- iii. het project ziet op industrieel onderzoek en de projectresultaten worden ruim verspreid via technische en wetenschappelijke conferenties of worden gepubliceerd in wetenschappelijke en technische tijdschriften of op *open access repositories* (databases waarin iedereen ruwe onderzoeksgegevens vrij kan raadplegen), of via *free of open source software*.

Voor de toepassing van de punten i) en ii) geldt uitbesteding niet als daadwerkelijke samenwerking. Bij samenwerking tussen een onderneming en een onderzoeksorganisatie zijn de in deze omnibusregeling bepaalde maximum steunintensiteiten en verhogingen niet van toepassing op de onderzoeksorganisatie.

De steunintensiteit wordt berekend op basis van de kosten van het onderzoeksproject voor zover deze als subsidiabel kunnen worden aangemerkt. Alle in aanmerking komende kosten moeten bij een specifieke categorie O&O worden ingedeeld. De volgende kosten komen in aanmerking:

- a) personeelskosten voor onderzoekers, technici en ander ondersteunend personeel voor zover zij zich met het onderzoeksproject bezighouden;
- b) kosten van apparatuur en uitrusting voor zover en voor zolang zij voor het onderzoeksproject worden gebruikt. Indien deze apparatuur en uitrusting niet tijdens hun volledige levensduur voor het onderzoeksproject worden gebruikt, worden alleen de afschrijvingskosten overeenstemmend met de looptijd van het project, berekend volgens een goede boekhoudpraktijk, als in aanmerking komende kosten beschouwd;
- c) kosten van gebouwen en grond voor zover en voor zolang zij voor het onderzoeksproject worden gebruikt. Wat gebouwen betreft, worden alleen de afschrijvingskosten overeenstemmend met de looptijd van het project, berekend volgens een goede boekhoudpraktijk, als in aanmerking komende kosten beschouwd. Wat grond betreft, komen de kosten voor de commerciële overdracht of daadwerkelijk gemaakte investeringskosten in aanmerking;
- d) kosten van contractonderzoek, technische kennis en octrooien die tegen marktprijzen worden verworven bij of waarvoor een licentie wordt verleend door externe bronnen, mits de transactie conform het *arm's length*-beginsel³ plaatsvond en er geen sprake is van *collusie*⁴. Voorts ook kosten voor consultancy en gelijkwaardige diensten die uitsluitend voor de onderzoeksactiviteiten worden gebruikt;
- e) extra algemene vaste kosten die rechtstreeks uit het onderzoeksproject voortvloeien;
- f) andere exploitatiekosten, waaronder die voor materiaal, leveranties en dergelijke producten, die rechtstreeks uit de onderzoeksactiviteit voortvloeien.

Om daadwerkelijke of potentiële, rechtstreekse of indirecte verstoringen van het internationale handelsverkeer aan te pakken, kunnen hogere intensiteiten dan die welke in de regel op grond van in deze module genoemde intensiteiten mogelijk zijn, alleen worden toegestaan indien buiten de EU gevestigde concurrenten — al dan niet rechtstreeks — voor vergelijkbare projecten, programma's, onderzoek, ontwikkeling of technologie steun met een gelijkwaardige intensiteit hebben ontvangen (in de voorbije drie jaar) of deze zullen ontvangen. Wanneer verstoringen van het internationale handelsverkeer zich echter pas na meer dan drie jaar dreigen voor te doen, kan, gelet op het specifieke karakter van de betrokken sector, de referentieperiode dienovereenkomstig worden verlengd. De Nederlandse provincies en/of gemeenten zullen bij toepassing van hogere intensiteiten dan de in deze module genoemde intensiteiten de Europese Commissie voldoende informatie verschaffen om haar in staat te stellen de situatie te beoordelen, met name wat betreft de noodzaak rekening te houden met het concurrentievoordeel dat een concurrent in het derde land geniet.

MODULE 2: TECHNISCHE HAALBAARHEIDSTUDIES

Ontwikkeling van producten, processen of diensten gaan vaak gepaard met grote technische risico's. De kans op mislukken is daarom groot, hetgeen vervelend is voor ondernemers. Door een

³ Het *arm's length*-beginsel gaat uit van de conditie dat partijen in een transactie onafhankelijk zijn van elkaar en op gelijke voet een contract sluiten

⁴ Collusie betreft een heimelijke verstandhouding (complot) om het opsporen van strafbare feiten te belemmeren

technische haalbaarheidsstudie uit te voeren worden de technische onzekerheden in kaart gebracht en vooraf zo veel mogelijk weggenomen. Hierdoor ontstaat meer zicht op de kans van slagen van de innovatie.

Steun ten behoeve van technische haalbaarheidsstudies ter voorbereiding van activiteiten op het gebied van industrieel onderzoek of experimentele ontwikkeling is mogelijk indien de bruto steunintensiteit, berekend op basis van de totale studiekosten, de volgende steunintensiteiten niet overschrijdt:

- a) voor het MKB: 75% voor technische haalbaarheidsstudies ter voorbereiding van activiteiten op het gebied van industrieel onderzoek en 50% voor studies ter voorbereiding van activiteiten op het gebied van experimentele ontwikkeling;
- b) voor grote ondernemingen: 65% voor technische haalbaarheidsstudies ter voorbereiding van activiteiten op het gebied van industrieel onderzoek en 40% voor studies ter voorbereiding van activiteiten op het gebied van experimentele ontwikkeling.

MODULE 3: INDUSTRIËLE EIGENDOMSRECHTEN

Intellectueel eigendom is een overkoepelend begrip voor een groep rechten waartoe o.a. het Nederlands en Internationaal octrooirecht, merkenrecht en tekeningen- of modellenrecht toe behoren. Deze rechten beschermen aan de ene kant de houder van de rechten tegen ongeoorloofd gebruik door derden. De bescherming van het intellectueel eigendom maakt het mogelijk voort te bouwen op innovaties die worden beschermd. Een goed werkend intellectueel eigendom systeem bevordert de economische groei. Bijvoorbeeld als een uitvinder zijn uitvinding weet te beschermen door middel van een octrooi en deze vervolgens voor een goede prijs kan verkopen aan een bedrijf.

Steun aan MKB bedrijven voor de kosten verbonden aan de verkrijging en validering van octrooien en andere industriële eigendomsrechten is mogelijk tot hetzelfde steunpeil als zou gelden ten aanzien van module 1 (steun voor O&O projecten) van waaruit de betrokken industriële eigendomsrechten zou hebben geresulteerd. In aanmerking komende uitgaven zijn:

- a) alle kosten die worden gemaakt vóór de verlening van het recht in het eerste rechtsgebied, met inbegrip van de kosten met betrekking tot de voorbereiding, indiening en verdere afhandeling van de aanvraag, alsmede de kosten van een hernieuwde aanvraag voordat het recht is verleend;
- b) vertaalkosten en andere kosten die worden gemaakt met het oog op de verkrijging of validering van het recht in andere rechtsgebieden;
- c) kosten ter verzekering van de geldigheid van het recht tijdens de officiële afhandeling van de aanvraag en mogelijke oppositieprocedures, zelfs indien dergelijke kosten worden gemaakt na de verlening van het recht.

MODULE 4: INNOVATIEVE STARTERS

Innovatieve starters zijn belangrijk voor de economie. Zij investeren vaak fors meer in innovatie en ontwikkeling dan andere bedrijven. Zij hebben een actievere innovatiestrategie en kiezen voor het ontwikkelen en introduceren van nieuwe producten en diensten. Ze leggen nieuwe markten bloot en leveren daarmee een belangrijke bijdrage aan creatie en productiviteitsgroei.

Het aantal innovatieve starters in Nederland blijft achter bij andere landen. De groei van innovatieve ondernemingen wordt voor een groot deel bepaald door externe factoren als een goed functionerende arbeids- en kapitaalmarkt, goede wet- en regelgeving en de mate van administratieve lasten. Daarnaast geldt dat voor snelle groeiers ook interne groeifactoren een belangrijke bepalende factor zijn. Een groeibarrière kan bijvoorbeeld zijn het niet meegroeien van de interne organisatiestructuur.

Steun voor innovatieve starters is mogelijk wanneer de volgende voorwaarden zijn vervuld:

- a) de begunstigde onderneming is een kleine onderneming die minder dan zes jaar bestaat op het tijdstip dat de steun wordt toegekend, en
- b) de begunstigde onderneming is een innoverende onderneming, mits:

- i) de provincies en gemeenten, door middel van een door een externe deskundige uitgevoerde evaluatie, op basis van met name een businessplan, kunnen aantonen dat de begunstigde onderneming in de voorzienbare toekomst producten, diensten of procédés zal ontwikkelen die technologisch nieuw zijn of een wezenlijke verbetering inhouden ten opzichte van de *state-of-the-art* in deze sector in de Gemeenschap, en die een risico op technologische of industriële mislukking inhouden, of
  - ii) de O&O uitgaven van de begunstigde onderneming ten minste 15% van haar totale exploitatiekosten bedragen in ten minste één van de drie jaren voorafgaande aan de steunverlening of, in het geval van een startende onderneming zonder enige financiële voorgeschiedenis, bij de audit van haar lopende belastingjaar, gecertificeerd door een onafhankelijke accountant.
- c) de steun bedraagt niet meer dan 1 miljoen EUR. Deze steun bedraagt maximaal 1,25 miljoen EUR in steungebieden uit hoofde van artikel 87, lid 3, onder c), van het EG-Verdrag.

De begunstigde onderneming kan deze steun slechts eenmaal ontvangen in de periode dat zij als innovatieve starter wordt beschouwd. Deze steun mag worden gecumuleerd met andere OO&I staatssteun, met OO&I steun die krachtens Verordening (EG) nr. 364/2004 (of een verordening die deze verordening vervangt) is vrijgesteld en met steun die de Commissie op grond van de richtsnoeren staatssteun en risicokapitaal heeft goedgekeurd.

Andere steun dan OO&I steun en steun ten behoeve van risicokapitaal mag de begunstigde onderneming pas drie jaar nadat de steun voor innovatieve starters is verleend, ontvangen.

MODULE 5. PROCES- EN ORGANISATIE-INNOVATIE DIENSTEN

Diensteninnovatie valt niet altijd binnen de in deze omnibusregeling afgebakende onderzoekscategorieën, zijnde fundamenteel onderzoek, industrieel onderzoek en experimentele ontwikkeling. Diensteninnovatie is doorgaans minder systematisch en is vaak afkomstig van interactie met klanten, de vraag op de markt, het invoeren van business- en organisatiemodellen en -praktijken uit meer innoverende sectoren of uit andere, gelijksoortige bronnen.

Steun voor proces- en organisatie-innovatie op het gebied van diensten is mogelijk met een maximum steunintensiteit van 15% voor grote ondernemingen, 25% voor middelgrote ondernemingen en 35% voor kleine ondernemingen. Grote ondernemingen komen alleen voor dit soort steun in aanmerking indien zij bij de gesteunde activiteit samenwerken met het MKB en de samenwerkende MKB partner(s) ten minste 30% van de totale in aanmerking komende kosten draagt.

Daarbij moet aan de volgende voorwaarden worden voldaan:

- a) organisatie-innovatie houdt steeds verband met het gebruik en de exploitatie van informatie- en communicatietechnologie (hierna ICT genoemd) om de organisatie te veranderen;
- b) de innovatie wordt geformuleerd als een project met een identificeerbare en gekwalificeerde projectmanager en met aantoonbare projectkosten;
- c) het gesteunde project resulteert in de ontwikkeling van een norm, businessmodel, methodologie of concept die systematisch kunnen worden gereproduceerd en eventueel kunnen worden gecertificeerd en geoctrooieerd;
- d) de proces- of organisatie-innovatie is nieuw of sterk verbeterd ten opzichte van de *state-of-the-art* in de betrokken sector in de Gemeenschap. Dat het om vernieuwing gaat, kunnen de provincies en gemeenten bijvoorbeeld aantonen op basis van een precieze beschrijving van de innovatie, door deze te vergelijken met *state-of-the-art* processen of -organisatietechnieken zoals die door andere ondernemingen in dezelfde bedrijfstak worden gebruikt;
- e) het proces- of organisatie-innovatieproject houdt een duidelijke vorm van risico in. De provincies en gemeenten kunnen het risico bijvoorbeeld aantonen op basis van de verhouding projectkosten/ondernemingsomzet, de benodigde tijd om het nieuwe proces te ontwikkelen, de van de procesinnovatie verwachte baten ten opzichte van de projectkosten, het risico op mislukking.

De in aanmerking komende kosten zijn dezelfde als die bij steun voor O&O projecten, zoals genoemd in module 1. In het geval van organisatie-innovatie betreffen de kosten voor apparatuur en uitrusting enkel de kosten voor ICT apparatuur en -uitrusting.

Routinematige of periodieke wijzigingen van bestaande producten, productielijnen, productieprocedures, bestaande diensten en andere courante activiteiten, zelfs indien deze wijzigingen verbeteringen kunnen zijn, komen niet voor staatssteun in aanmerking.

MODULE 6: INNOVATIEADVIES EN INNOVATIEONDERSTEUNING

Bij veel MKB bedrijven is er onvoldoende aandacht voor innovatie. Voor een deel wordt dit veroorzaakt door niet-technologische knelpunten zoals het ontbreken van een expliciete innovatiestrategie. Veel MKB bedrijven kunnen baat hebben bij ondersteuning en advies in hun innovatiewerkzaamheden. Intermediairs als ontwikkelingsmaatschappijen, Kamers van Koophandel, Syntens en branche organisaties kunnen een belangrijke aanjagende rol spelen.

Steun voor innovatieadviesdiensten en voor diensten inzake innovatieondersteuning is mogelijk wanneer elk van de volgende voorwaarden zijn vervuld:

- 1) de begunstigde is een MKB;
- 2) de steun bedraagt maximaal 200.000 EUR per begunstigde over een periode van drie jaar, onverminderd de mogelijkheid ook ten behoeve van andere in aanmerking komende uitgaven de minimis steun te ontvangen;
- 3) de dienstverlener is nationaal of Europees gecertificeerd. Is dat niet het geval, dan mag de steun niet meer dan 75% van de in aanmerking komende kosten dekken;
- 4) de begunstigde gebruikt de staatssteun om tegen de marktprijs (of indien de dienstverlener een non-profit entiteit is, tegen een prijs die de volledige kosten plus een redelijke marge weergeeft) de diensten in te kopen.

De volgende kosten komen in aanmerking:

- wat innovatieadviesdiensten betreft, de kosten voor: management advies; technologische bijstand; diensten inzake technologieoverdracht; opleiding; consultancy in verband met de verwerving, de bescherming en het verhandelen van intellectuele eigendomsrechten en in verband met licentiering overeenkomsten; consultancy in verband met het gebruik van normen;
- wat diensten inzake innovatieondersteuning betreft, de kosten voor: kantoorruimte; databanken; technische bibliotheken; marktonderzoek; laboratoriumgebruik; diensten in verband met kwaliteitslabels, testen en certificeren.

Is de dienstverlener een non-profit entiteit, dan mag de steun worden verleend in de vorm van een verlaagde prijs — als het verschil tussen de betaalde prijs en de marktprijs (of een prijs die de volledige kosten plus een redelijke marge weergeeft). In dat geval zetten de provincies en gemeenten een systeem op dat transparantie garandeert met betrekking tot de volledige kosten van de verleende innovatieadviesdiensten en diensten inzake innovatieondersteuning, alsmede met betrekking tot de prijs die de begunstigde heeft betaald. Op die wijze kan de ontvangen steun worden gemeten en gecontroleerd.

In de MKB vrijstellingsverordening⁵ zijn ook algemene criteria opgenomen voor adviesdiensten. Karakter van het steunplafond in deze vrijstellingsverordening betreft geen nominaal plafond zoals het hierboven plafond uit de OO&I kaderregeling, maar een relatief, procentueel steunplafond van 50%. Steun voor het MKB is (volgens de MKB vrijstellingsverordening) verenigbaar met de gemeenschappelijke markt in de zin van artikel 87, lid 3, van het Verdrag en vrijgesteld van de aanmeldingsverplichting van artikel 88, lid 3, van het Verdrag, indien het aan de volgende voorwaarde voldoet:

- voor diensten van externe adviseurs mag de steun bruto niet meer dan 50 % van de kosten van deze diensten bedragen. De betrokken diensten mogen niet van permanente of periodieke aard zijn, noch tot de gewone bedrijfsuitgaven van de onderneming behoren, zoals routinematig belastingadvies, regelmatige dienstverlening op juridisch gebied of reclame;

⁵ Verordening (EG) nr. 70/2001 van de Commissie van 12 januari 2001 betreffende de toepassing van de artikelen 87 en 88 van het EG-Verdrag op staatssteun voor kleine en middelgrote ondernemingen (PB L/10 van 13.01.2001)

Voor innovatieadvies zijn er dus twee richtingen mogelijk. Ofwel de steunplafonds uit de OO&I kaderregeling (maximaal 200.000 euro), ofwel het steunplafond uit de MKB Vrijstellingsverordening (maximaal 50% van de advieskosten).

MODULE 7: STEUN VOOR HET UITLENEN VAN HOOGGEKWALIFICEERD PERSONEEL

Steun voor het uitlenen van hooggekwalificeerd personeel is bedoeld om het marktfalen in verband met imperfecte informatie op de arbeidsmarkt aan te pakken. In het algemeen komen hooggekwalificeerde medewerkers eerder bij grote ondernemingen in dienst, omdat zij menen dat grote ondernemingen betere arbeidsvoorwaarden bieden en een aantrekkelijker loopbaan met meer zekerheid in het vooruitzicht stellen. Het MKB zou kunnen profiteren van aanzienlijke kennisoverdracht en grotere innovatiemogelijkheden indien zij voor hun OO&I activiteiten hooggekwalificeerd personeel in dienst zouden kunnen nemen. Doel is om bruggen te gaan slaan tussen grote ondernemingen of universiteiten en het MKB. Dat kan er eveneens toe bijdragen coördinatie en clustervorming te bevorderen.

Steun voor het uitlenen van hooggekwalificeerd personeel dat vanuit een onderzoeksorganisatie of een grote onderneming bij een MKB wordt gedetacheerd is mogelijk wanneer aan de volgende voorwaarden is voldaan.

De gedetacheerde werknemers mogen geen andere werknemers vervangen, maar werken in een nieuw gecreëerde functie binnen de begunstigde onderneming en zijn ten minste twee jaar in dienst bij de onderzoeksorganisatie of de grote onderneming die de werknemers detacheert. Deze gedetacheerde werknemers moeten binnen de begunstigde MKB op OO&I gebied actief zijn.

In aanmerking komen alle personeelskosten voor het inlenen en in dienst hebben van hooggekwalificeerd personeel, met inbegrip van de kosten voor het inzetten van een wervings- en selectiebureau, alsmede een mobiliteitspremie voor de gedetacheerde werknemers. De maximum steunintensiteit bedraagt 50% van de in aanmerking komende kosten, gedurende maximaal drie jaar per onderneming en per ingeleende werknemer.

Deze bepaling betreft niet consultancy en advieskosten (vergoeding van door deskundigen verleende diensten, zonder dat deze deskundigen bij de onderneming in dienst zijn) als zodanig. Deze vallen immers onder module 6 (innovatieadviesdiensten en innovatieondersteuning).

MODULE 8: STEUN VOOR INNOVATIECLUSTERS

Investeringssteun ten behoeve van het opzetten, uitbreiden en aansturen van innovatieclusters mag uitsluitend worden toegekend aan de rechtspersoon die de innovatiecluster exploiteert. Deze is belast met het beheer van de deelneming aan en toegang tot de panden, faciliteiten en activiteiten van het cluster. Toegang tot de panden, faciliteiten en activiteiten van het cluster mag niet zijn beperkt en de vergoedingen die voor het gebruik van de faciliteiten van het cluster en voor deelneming aan de activiteiten ervan worden gevraagd, moeten een afspiegeling zijn van de kosten daarvan. Dergelijke steun mag worden toegekend voor de volgende faciliteiten:

- opleidingsfaciliteiten en onderzoekcentra;
- *open access* onderzoeksinfrastructuur, zoals laboratoria en testfaciliteiten;
- infrastructuur voor breedbandnetwerken.

De maximale steunintensiteit bedraagt 15%. Ingeval steun aan het MKB wordt verleend, worden de maximale steunintensiteiten verhoogd met 20 procentpunt voor steun aan kleine ondernemingen en met 10 procentpunt voor steun aan middelgrote ondernemingen.

In aanmerking komen de kosten die op investeringen in grond, gebouwen, machines en uitrusting betrekking hebben.

Exploitatiesteun voor het aansturen van clusters kan aan de rechtspersoon die de innovatiecluster exploiteert, worden toegekend ten behoeve van clusteraansturing. Dit soort steun moet evenredig zijn en moet, in de regel, op termijn verdwijnen, zodat een prikkel wordt gegeven om de kosten betrekkelijk snel in de prijzen weer te geven.

Dergelijke steun mag worden verleend gedurende een beperkte periode van vijf jaar indien de steun degressief is. De steunintensiteit mag in het eerste jaar 100% bedragen, maar neemt daarna lineair af tot nul aan het eind van het vijfde jaar. In het geval van niet-degressieve steun is de

looptijd beperkt tot vijf jaar en mag de intensiteit niet meer dan 50% van de in aanmerking komende kosten bedragen. In naar behoren gemotiveerde gevallen, en mits Nederland overtuigende bewijzen levert, mag steun voor clusteraansturing voor een langere periode, doch beperkt tot maximaal tien jaar, worden verleend.

Subsidiabel zijn de personeels- en administratiekosten in verband met de volgende activiteiten:

- marketing van het cluster om nieuwe ondernemingen aan te trekken die aan het cluster deelnemen;
- beheer van de *open access* faciliteiten van het cluster;
- organisatie van opleidingsprogramma's, workshops en conferenties om kennisdeling en netwerking tussen de clusterleden te bevorderen.

Bij het beoordelen van investeringssteun of van steun voor het aansturen van clusters stelt de steunverlenende instantie een analyse op, waarin het volgende wordt openbaar gemaakt:

- de technologische specialisatie van de innovatiecluster
- het bestaande regionale potentieel
- de bestaande onderzoekscapaciteit
- het bestaan van clusters met vergelijkbare doelstellingen binnen de Gemeenschap
- potentiële marktvolumes van de activiteiten binnen het cluster.

MODULE 9: RISICOKAPITAAL VOOR MKB

Naast het OO&I steunkader heeft de Commissie in 2006 de “*Communautaire richtsnoeren inzake staatssteun ter bevordering van risicokapitaalinvesteringen in kleine en middelgrote ondernemingen*” gepubliceerd (PB C 194, 2006). Risicokapitaal houdt verband met het verstrekken van aandelenfinanciering aan ondernemingen met een aanzienlijk groeipotentieel gedurende hun eerste groeifasen. De vraag naar risicokapitaal komt doorgaans van ondernemingen met groeipotentieel die onvoldoende toegang tot de kapitaalmarkten hebben, terwijl het aanbod van risicokapitaal komt van investeerders die bereid zijn grote risico's te nemen in ruil voor mogelijk bovengemiddeld rendement op het geïnvesteerde vermogen.

Het bestaan van een aandelenkapitaalttekort kan rechtvaardigen, dat in een beperkt aantal omstandigheden staatssteun wordt toegekend. Indien goed gericht, kan staatssteun ter ondersteuning van het verstrekken van risicokapitaal een doeltreffend middel zijn om het marktfalen op dit gebied terug te dringen en particulier kapitaal te mobiliseren.

Staatssteun ten behoeve van risicokapitaal moet tot een netto toename van de beschikbaarheid van risicokapitaal voor het MKB leiden, met name door een verhoging van de investeringen door particuliere investeerders. Een risico op "dood gewicht" of het ontbrekend van stimulerend effect betekent dat wanneer bepaalde ondernemingen die door middel van door de overheid gesteunde maatregelen worden gefinancierd, zelfs zonder staatssteun op dezelfde voorwaarden financiering hadden kunnen krijgen (ook wel: verdringingseffect).

Bij de verschaffing van risicokapitaal aan ondernemingen kunnen traditionele begrippen als "subsidiabele kosten" en "steunintensiteit" niet worden gehanteerd. Door de verscheidenheid aan mogelijke modellen voor risicokapitaalmaatregelen heeft de Europese Commissie geen strenge criteria vastgesteld voor de bepaling of de maatregelen verenigbaar zijn met de gemeenschappelijke markt. Bij de beoordeling van risicokapitaal wordt dus afgeweken van de traditionele methoden voor het uitoefenen van toezicht op staatssteun.

Deze module is alleen van toepassing op risicokapitaalregelingen waarin aan alle beschreven voorwaarden in deze module is voldaan. Kan aan één of meerdere voorwaarden uit deze module niet worden voldaan, dan is het noodzakelijk dat de steunverlenende overheid of uitvoeringsorganisatie de ontwerpmaatregel alsnog aanmeldt bij de Commissie voor een gedetailleerde beoordeling.

Deze module van de Omnibus Decentraal is enkel van toepassing op risicokapitaalregelingen voor het MKB. Deze module kan geen rechtsgrondslag zijn voor ad hoc maatregelen waarbij individuele ondernemingen kapitaal wordt verschaft. Steun in de vorm van risicokapitaalmaatregelen mag ook niet worden toegekend aan ondernemingen die in moeilijkheden verkeren in de zin van de Communautaire richtsnoeren inzake reddings- en herstructureringssteun aan ondernemingen in

moeilijkheden [PB C 244 van 1.10.2004] en aan ondernemingen in de scheepsbouw-, kolen-, ijzer- en staalindustrie.

Deze richtsnoeren zijn niet van toepassing op steun voor activiteiten die verband houden met de uitvoer, met name steun die rechtstreeks is gerelateerd aan de uitgevoerde hoeveelheden, aan de oprichting en exploitatie van een distributienet of aan andere lopende uitgaven in verband met uitvoeractiviteiten, en evenmin op steun die afhangt van het gebruik van binnenlandse in plaats van ingevoerde goederen.

De volgende definities zijn van toepassing:

- a) "aandelenkapitaal": eigendomsbelang in een onderneming, vertegenwoordigd door de aandelen die onder de investeerders zijn uitgegeven;
- b) "particulier risicokapitaal": particuliere (in tegenstelling tot openbare) risicokapitaal-investering in niet-beursgenoteerde ondernemingen. Dit omvat durfkapitaal, overname-investeringen en buy-outs;
- c) "hybride kapitaalinstrumenten": instrumenten waarvan het rendement voor de houder (investeerder/leninggever) in hoofdzaak gebaseerd is op de winst of het verlies van de onderliggende doelonderneming; de instrumenten zijn ongedekt bij niet-nakoming. Deze definitie is gebaseerd op het beginsel dat het wezen boven de vorm gaat;
- d) "schuldinstrumenten": leningen en andere financieringsinstrumenten die de leninggever/investeerder een grotendeels vaste minimumvergoeding geven en waarvoor tenminste ten dele zekerheden zijn gesteld. Deze definitie is gebaseerd op het beginsel dat het wezen boven de vorm gaat;
- e) "beginkapitaal": financiële middelen om een initieel concept te bestuderen, te beoordelen en te ontwikkelen. Gaat vooraf aan de aanloopfase;
- f) "aanloopkapitaal": financiële middelen aan ondernemingen die worden verstrekt voordat zij beginnen met de commerciële productie of dienstverlening en voordat zij winst maken, en die bedoeld zijn voor productontwikkeling en marktintroductie;
- g) "eerste-fasekapitaal": omvat beginkapitaal en aanloopkapitaal;
- h) "ontwikkelingskapitaal": financiële middelen die worden verstrekt ter bevordering van de groei en expansie van een onderneming, ongeacht of zij break-even werkt of winst maakt. Dit kapitaal mag worden gebruikt voor het financieren van extra productiecapaciteit, voor markt- of productontwikkeling of als extra werkkapitaal;
- i) "durfkapitaal": investeringen of beleggingen in niet-beursgenoteerde bedrijven door investeringsfondsen (durfkapitaalfondsen) die als lastgevers geld van particulieren, instellingen of van het fonds zelf beheren. Omvat financiering van de eerste fase en de expansie, doch niet de vervangingsfinanciering en de buy-outs;
- j) "vervangingskapitaal": de overname van bestaande aandelen in een onderneming van een andere beleggingsinstelling die in particulier kapitaal investeert of van een andere aandeelhouder of aandeelhouders. Vervangingskapitaal wordt ook wel secundaire verwerving genoemd;
- k) "risicokapitaal": financiering met aandelenkapitaal en hybride kapitaal van ondernemingen tijdens hun eerste groei fasen (begin-, aanloop- en ontwikkelingsfase). Omvat: informele investeringen door business angels, durfkapitaal en alternatieve, in het MKB en snelgroeiende ondernemingen gespecialiseerde beurzen (hierna "investeringsinstrumenten" genoemd);
- l) "risicokapitaalmaatregelen": regelingen waarbij steun in de vorm van risicokapitaal wordt verschaft of bevorderd;
- m) beursgang, beursintroductie of "IPO" (Initial Public Offering):- het voor het eerst verkopen aan of verdelen onder het publiek van aandelen van een onderneming;
- n) "vervolginvestering": een aanvullende investering in een onderneming na een initiële investering;
- o) "buy-out": transactie waarbij na onderhandelingen of na een overnamebod tenminste een beheersend belang in het aandelenkapitaal van een onderneming van de bestaande

aandeelhouders wordt verworven met het oog op de overname van haar activa en activiteiten;

- p) "uitgangsstrategie": liquidatie van deelnemingen door een durfkapitaal- of particulier aandelenfonds volgens een plan om een maximaal rendement te behalen, zoals commerciële verkoop, afschrijvingen, terugbetaling van preferente aandelen/leningen, verkoop aan een andere durfkapitaalverschaffer, verkoop aan een financiële instelling en verkoop via een openbaar aanbod (met inbegrip van beursintroductie);
- q) "doelonderneming of doelvennootschap": een bedrijf of vennootschap waarin een investeerder of investeringsfonds overweegt te investeren;
- r) "business angels": vermogende particulieren die rechtstreeks in jonge, nieuwe en snelgroeiende niet-beursgenoteerde bedrijven investeren (beginfinanciering) en hen adviseren, doorgaans in ruil voor een belang in het aandelenkapitaal van de onderneming, maar die ook andere vormen van lange termijn financiering kunnen verschaffen;

Bij risicokapitaalmaatregelen gaat het vaak om complexe constructies die zijn ontworpen om risicokapitaal te bevorderen, omdat de overheid een bepaalde categorie marktdeelnemers (investeerders) wil stimuleren, aan een andere categorie (doel MKB) financiering te verstrekken. Afhankelijk van de opzet van de maatregel, en zelfs wanneer het de bedoeling is van de overheid om alleen de laatstgenoemde groep te begunstigen, kunnen ondernemingen op één van beide of op beide niveaus de begunstigden van de staatssteun zijn. Bovendien voorzien deze maatregelen in het opzetten van fondsen of andere investeringsinstrumenten die losstaan van de investeerders en de ondernemingen waarin wordt geïnvesteerd. In dergelijke gevallen moet ook worden onderzocht, of het fonds of het instrument als een onderneming die staatssteun geniet, moet worden aangemerkt.

In dit verband moet financiering met middelen die geen staatsmiddelen zijn in de zin van artikel 87, lid 1, van het EG-Verdrag, worden geacht te zijn verstrekt door particuliere investeerders. Dit is in het bijzonder het geval bij financiering door de Europese Investeringsbank en het Europese Investeringsfonds.

Provincies en gemeenten nemen de volgende specifieke factoren in aanmerking om te bepalen of er op elk van de verschillende niveaus sprake van staatssteun is.

- 1) Steun aan investeerders. Wanneer een maatregel particuliere investeerders in staat stelt, investeringen in de vorm van aandelenkapitaal of hybride kapitaalinvesteringen te doen in een onderneming of een groep ondernemingen tegen gunstigere voorwaarden dan openbare investeerders, of dan wanneer zij dergelijke investeringen zonder die maatregel zouden doen, worden die particuliere investeerders geacht een voordeel te aanvaarden. Dit voordeel kan uiteenlopende vormen aannemen. Openbare en particuliere investeerders investeren op voet van gelijkheid, en de investering bevat dan geen staatssteun, wanneer de voorwaarden ervan, zonder enige maatregel van de overheid, voor een normale investeerder in een markteconomie aanvaardbaar zouden zijn. Dit wordt alleen geacht het geval te zijn wanneer openbare en particuliere investeerders precies dezelfde opwaartse en neerwaartse risico's en vergoedingen delen, dezelfde achtergestelde positie ten opzichte van de schuldeisers hebben en wanneer ten minste 50 % van de financiering van de maatregel afkomstig is van particuliere investeerders die onafhankelijk zijn van de ondernemingen waarin zij investeren.
- 2) Steun aan een investeringsfonds, investeringsinstrument of de beheerder daarvan. In het algemeen is een investeringsfonds of een investeringsinstrument een tussenconstructie om steun over te dragen aan de investeerders of aan de ondernemingen waarin wordt geïnvesteerd. Zij worden dus meestal niet zelf als de begunstigden van de steun beschouwd. Toch kunnen bijvoorbeeld belastingmaatregelen of andere maatregelen waarbij rechtstreekse overdrachten gebeuren aan bestaande instrumenten of fondsen met talrijke, uiteenlopende investeerders die een onafhankelijke onderneming zijn, steun vormen, tenzij de investering plaatsvindt op voorwaarden die aanvaardbaar zouden zijn voor een normale investeerder in een markteconomie en de begunstigde daardoor dus geen voordeel opleveren. Evenzo wordt steun aan fondsbeheerders of beheermaatschappij aanwezig geacht, wanneer hun vergoeding niet volledig de op de markt geldende vergoeding voor vergelijkbare situaties weerspiegelt. Anderzijds bestaat er een vermoeden dat er geen steun is, wanneer de beheerders of de beheersmaatschappij worden geselecteerd door middel van een openbare en doorzichtige

inschrijvingsprocedure of wanneer zij geen andere door de staat toegekende voordelen ontvangen.

- 3) Steun aan de ondernemingen waarin wordt geïnvesteed. Vooral wanneer er steun is op het niveau van de investeerders, het investeringsinstrument of het investeringsfonds, wordt de steun tenminste gedeeltelijk aan de doelondernemingen doorgegeven en is dus ook op dat niveau aanwezig. Dit is zelfs het geval wanneer fondsbeheerders op grond van zuiver zakelijke argumenten investeringsbesluiten zou nemen.

In gevallen waarin de investering geschiedt bij gebreke van enige overheidsmaatregel, onder voorwaarden die voor een particuliere investeerder in een markteconomie aanvaardbaar zouden zijn, wordt de onderneming waarin wordt geïnvesteed, niet als de ontvanger van steun beschouwd. Daartoe moet worden aangetoond of de investeringsbesluiten uitsluitend op winst zijn gericht en gekoppeld zijn aan overtuigende ondernemingsplannen en –prognoses, en aan een heldere en realistische uitgangsstrategie. Voorts is de keuze en de investeringsopdracht van de fondsbeheerders of beheersmaatschappij van belang, alsmede het percentage en de mate van betrokkenheid van de particuliere investeerders.

Doelstelling is marktinvesteerders stimuleren om risicokapitaal aan de doelondernemingen te verschaffen. Maatregelen dienen te resulteren in op zakelijke basis genomen (dat wil zeggen op winst gerichte) investeringsbesluiten. De volgende soorten maatregelen kunnen dit resultaat hebben:

- a) de oprichting van investeringsfondsen ("durfkapitaalfondsen") waarin de staat een partner, investeerder of deelnemer is, zelfs tegen minder gunstige voorwaarden dan de overige investeerders;
- b) garanties aan risicokapitaalverschaffers of durfkapitaalfondsen waarmee de investeringsverliezen deels kunnen worden opgevangen, of garanties voor leningen aan investeerders/fondsen voor risicokapitaalinvesteringen, mits de door de overheid geboden dekking van potentiële onderliggende verliezen niet meer dan 50 % van het nominale gegarandeerde investeringsbedrag belooft;
- c) andere financiële instrumenten ten gunste van investeerders van risicokapitaal of durfkapitaalfondsen om extra kapitaal voor investeringen te verschaffen;
- d) fiscale prikkels voor investeringsfondsen of beheerders daarvan, of voor investeerders, om risicokapitaalinvesteringen te doen.

Om te garanderen dat bij een risicokapitaalmaatregel het stimulerende effect en de noodzaak van de steun aanwezig zijn, is een aantal indicatoren van belang. Staatssteun moet zijn gericht op een specifiek marktfaalen voor het bestaan waarvan er voldoende bewijs is. Hiertoe worden in deze module specifieke drempels vastgesteld, die een "veilige haven" bieden voor investeringstranches in doel-MKB's die zich in de eerste fasen van hun bedrijfsactiviteit bevinden. Het stimulerende effect, de noodzaak en de evenredigheid van de risicokapitaalmaatregel is aanwezig, indien aan elk van de volgende zes voorwaarden wordt voldaan:

- 1 De risicokapitaalmaatregel voorziet in financieringstranches, geheel of ten dele uit staatssteun gefinancierd, van maximaal 1,5 miljoen EUR per doel MKB over een periode van twaalf maanden.
- 2 De risicokapitaalmaatregel is beperkt tot het verschaffen van financiering tot de expansiefase voor kleine ondernemingen alsook voor in steungebieden gevestigde middelgrote ondernemingen., Hij is beperkt tot het verschaffen van financiering tot de aanloopfase voor in niet-steun gebieden gelegen middelgrote ondernemingen.
- 3 Tenminste 70 % van de totale begroting voor de risicokapitaalmaatregel wordt in de vorm van aandelenkapitaal en hybride kapitaalinstrumenten aan doel MKB's verschaft. Daarbij is met name de economische inhoud van het instrument van belang, meer dan de naam en de kwalificatie die de investeerders hieraan toekennen. Ook kan rekening worden gehouden met de omvang van het risico dat de investeerder met zijn investering in de doel MKB loopt, de potentiële verliezen voor de investeerder, het grotere gewicht van de winstafhankelijke vergoeding ten opzichte van de vaste vergoeding, en de mate waarin de investeerder bij faillissement is achtergesteld. Tenslotte kan tevens rekening gehouden worden met de behandeling die voor het instrument geldt ingevolge de toepasselijke nationale wettelijke, bestuursrechtelijke, financiële en boekhoudkundige regels, indien deze samenhangend zijn en relevant voor de kwalificatie.

- 4 Tenminste 50 % van de financiering van de risicokapitaalmaatregel wordt door particuliere investeerders verstrekt, of voor tenminste 30 % in het geval van maatregelen die op het MKB in steungebieden zijn gericht.
- 5 De risicokapitaalmaatregel garandeert, dat besluiten om in doelondernemingen te investeren, op het behalen van winst zijn gericht. Dit is het geval wanneer de reden om de investering te doen, gebaseerd is op het vooruitzicht van een aanzienlijk winstpotentieel en op een voortdurende begeleiding van de doelondernemingen ter bereiking van dit doel. Aan dit criterium wordt geacht te zijn voldaan indien aan alle onderstaande voorwaarden is voldaan:
  - a) bij de maatregelen is er een aanzienlijke betrokkenheid van de investeerders, mits op zakelijke basis (dus uitsluitend met het oog op het behalen van winst), direct of indirect, in de doelondernemingen wordt geïnvesteerd; en
  - b) voor elke investering bestaat er een ondernemingsplan, dat nadere gegevens bevat over het product, de ontwikkeling van de verkopen en de winstgevendheid en waarin vooraf de levensvatbaarheid van het project wordt aangetoond; en
  - c) voor iedere investering bestaat er een heldere en realistische uitgangsstrategie.
- 6 Het beheer van een risicokapitaalmaatregel of -fonds moet op zakelijke basis plaatsvinden. Het beheerderssteam moet zich gedragen als beheerders in de particuliere sector, die het rendement voor hun investeerders trachten te optimaliseren. Aan dit criterium wordt geacht te zijn voldaan, indien aan alle volgende voorwaarden is voldaan:
  - a) er is een overeenkomst tussen een professionele fondsbeheerder of de beheersmaatschappij van het fonds, en de deelnemers in het fonds, die bepaalt dat de vergoeding van de beheerder prestatie gerelateerd is en die de doelstellingen van het fonds en een tijdschema voor de investeringen vastlegt;
  - b) de particuliere marktinvesteerders zijn bij de besluitvorming betrokken en hebben bijvoorbeeld zitting in een investeerders- of adviescomité;
  - c) op het fondsbeheer worden goede praktijken en gereguleerd toezicht toegepast.

Aangezien vele particuliere sectorfondsen zich op specifieke innoverende technologieën of zelfs sectoren richten (zoals gezondheid, informatietechnologie of biotechnologie), is het toegestaan dat risicokapitaalmaatregelen op specifieke sectoren zijn toegespitst, mits deze maatregelen binnen het toepassingsgebied van deze richtsnoeren vallen.

Wanneer uit een risicokapitaalmaatregel aan een doelonderneming verschaft risicokapitaal wordt gebruikt voor het financieren van initiële investeringen of van andere uitgaven die op grond van andere groepsvrijstellingsverordeningen, richtsnoeren, kaderregelingen of andere instrumenten inzake staatssteun voor steun in aanmerking komen, worden de desbetreffende steunplafonds of de in aanmerking komende maximumbedragen in het algemeen in de eerste drie jaren van de eerste risicokapitaalinvestering verlaagd met 50% en, voor doelondernemingen in steungebieden, met 20 % gedurende de eerste drie jaar van de eerste risicokapitaalinvestering en dit tot het totale ontvangen bedrag. Deze verlaging is niet van toepassing op de steunintensiteiten van de module 1 tot en met 8 van deze omnibusregeling.

Voorafgaand aan ieder te financieren risicokapitaalproject zal ieder risicokapitaalfonds een uitgebreid en zorgvuldig bedrijfsplan beoordelen. Onderdeel van deze beoordeling is ook de onafhankelijkheid van betrokken particuliere investeerders. De fondsmanagers zijn verplicht om bij ieder investeringsproject de onafhankelijkheid van de particulieren investeerders tegenover de doelondernemingen aan te tonen. Alle financieringen worden contractueel vastgelegd. Daarbij zullen particuliere investeerders niet kunnen werken met A en B aandelen of andere preferente constructies. Tijdens het functioneren van het fonds dienen betrokken overheden zorgvuldig toezicht te houden op het functioneren van het fonds. En na afloop van ieder fonds dient een uitgebreide verantwoording van alle activiteiten en investeringen plaats te vinden. De zogeheten closingdocumenten dienen contractueel te worden vastgelegd. Tenslotte zal de onafhankelijkheid van de particuliere investeerders tegenover de doelondernemingen ook een aandachtspunt zijn bij de rechtmatigheidstoets van de onafhankelijke accountants die bij ieder fonds verplicht is.

Bij de beoordeling van projecten beoordelen de fondsmanagers of er geen sprake is van steun aan investeerders voor de gevallen waar openbare en particuliere investeerders precies dezelfde opwaartse en neerwaartse risico's en vergoedingen delen. Deze beoordeling vormt een onderdeel van de besluitvorming bij de investeringsbeslissingen, welke contractueel worden vastgelegd. Ook dit onderdeel is een nadrukkelijk aandachtspunt bij de rechtmatigheidstoets van de onafhankelijke

accountants die bij ieder fonds verplicht is. Het toezicht vindt dus plaats door een onafhankelijke accountant.

Betrokken overheden dienen in principe deelneming van tenminste 50% door particuliere investeerders (of van tenminste 30% in steungebieden) in ieder project te garanderen. In staatssteunbeschikking N 330/2006 over een Risicokapitaalfonds in Berlijn (Duitsland) heeft de Europese Commissie nadere uitleg gegeven over dergelijke private inbreng. De Richtsnoeren voor Risicokapitaal vragen immers dat 50% van de “maatregel” privaat gefinancierd moet zijn. In beschikking N 330/2006 heeft de Commissie uitgelegd dat dit niet op fondsniveau hoeft plaats te vinden, maar op transactieniveau. Voorafgaand aan elke investering, is de fondsbeheerder verplicht om voldoende privé participatie te verifiëren en is de fondsbeheerder niet gemachtigd om financiering te verstrekken als dergelijke hoeveelheid participatie niet aanwezig is. Het te financieren bedrijf zal een contractuele overeenkomst met de fondsbeheerder moeten sluiten, waarin de algemene financiering, met inbegrip van evenredige privé medefinanciering opgenomen dient te zijn. Fondsbeheerders dienen te streven om privaat kapitaal aan te trekken, door uitvoerig detailonderzoek, structurering, ondersteuning en het aangaan van gezamenlijk risico.

4. STIMULEREND EFFECT EN NOODZAAK VAN DE STEUN

Staatssteun voor OO&I moet ertoe leiden dat de begunstigde van de steun zijn gedrag wijzigt zodat hij zijn activiteiten op OO&I gebied uitbreidt en OO&I projecten of -activiteiten plaatsvinden die anders niet, of op beperktere schaal zouden zijn uitgevoerd. De OO&I activiteiten moeten dankzij de steun in omvang, reikwijdte, bedrag of uitvoeringssnelheid toenemen.

Steun heeft voor de begunstigde geen stimulerend effect indien de OO&I activiteiten zijn gestart voordat de begunstigde bij de betrokken autoriteiten een steunaanvraag heeft ingediend. Indien het steunvoornemen erin bestaat steun te verlenen ten behoeve van een OO&I project, sluit zulks niet uit dat de potentiële begunstigde reeds haalbaarheidsstudies heeft uitgevoerd die niet door het verzoek om staatssteun zijn gedekt.

Voor de volgende maatregelen wordt geacht dat het stimulerende effect aanwezig is indien aan alle vermelde voorwaarden en parameters is voldaan, en de steun pas wordt verleend nadat de steunaanvraag bij de betrokken autoriteiten is ingediend:

- projectsteun en haalbaarheidsstudies: wanneer de begunstigde van de steun een MKB is en het steunbedrag voor een project minder dan 7,5 miljoen EUR (projectsteun plus steun voor haalbaarheidsstudies) per MKB bedraagt;
- steun aan het MKB ten behoeve van de kosten voor industriële eigendomsrechten;
- steun voor innovatieve starters;
- steun voor innovatieadviesdiensten; steun voor diensten inzake innovatieondersteuning;
- steun voor het uitlenen van hooggekwalificeerd personeel.

Voor dit soort maatregelen is er sowieso een stimulerend effect aanwezig en hoeft er geen nadere analyse worden uitgevoerd. Voor alle overige maatregelen, te weten projectsteun voor grote ondernemingen en steun voor het MKB van meer dan 7,5 miljoen EUR, steun voor proces- en organisatie-innovatie op het gebied van diensten, en steun voor innovatieclusters, moeten de projectaanvragers een stimulerend effect aantonen. De steunverlenende overheid zal het stimulerende effect analyseren en beoordelen.

Om te kunnen nagaan of de voorgenomen steun de begunstigde van de steun ertoe aanzet zijn gedragingen zodanig te veranderen dat hij zijn volume OO&I activiteiten uitbreidt, verschaffen de projectaanvragers een ex-ante evaluatie van de uitgebreide OO&I activiteiten, op basis van een analyse waarbij een situatie waarin geen steun wordt verleend, wordt vergeleken met een situatie waarin wel steun wordt verleend. Daarbij kan worden gebruikgemaakt van de volgende criteria:

- verruiming van de projectomvang: verhoging van de totale projectkosten (zonder dat de begunstigde zijn uitgaven vermindert ten opzichte van een situatie zonder steun); uitbreiding van het aantal personen dat voor OO&I activiteiten wordt ingezet;
- uitbreiding van de reikwijdte: uitbreiding van het aantal van het project te verwachten deliverables. Dat een project ambitieuzer is, blijkt uit een grotere kans op een wetenschappelijke of technologische doorbraak of een hoger risico op mislukking (met name in verband met het hogere risico dat aan het onderzoeksproject is verbonden, het feit

dat het een langlopend project betreft en de onzekerheid in verband met de resultaten ervan);

- verhoging van de snelheid: er is minder tijd nodig om het project af te ronden dan wanneer het project zonder steun zou plaatsvinden;
- stijging van de totale OO&I uitgaven: stijging van de totale OO&I uitgaven van de begunstigde van de steun; veranderingen in het voor het project vastgelegde budget (zonder een overeenkomstige daling in het budget van andere projecten); stijging van OO&I uitgaven door de begunstigde van de steun als aandeel in de totale omzet.

Wanneer een significant effect op minstens één van deze punten kan worden aangetoond kan de steunverlenende overheid, rekening houdend met de normale gedragingen van een onderneming in de betrokken sector, besluiten dat het steunvoornemen een stimulerend effect heeft.

In het hoofdstuk inzake toepassingsgebied van deze omnibusregeling zijn plafonds opgenomen voor individuele steunzaken onder goedgekeurde steunregelingen, waar de Europese Commissie wenst eigenstandig een toets uit te voeren op het stimulerend effect. Maatregelen die boven deze plafonds uitstijgen moeten dus individueel gemeld worden en vallen niet onder deze omnibusregeling.

Het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties zal jaarlijks verslagen indienen bij de Europese Commissie over de tenuitvoerlegging van alle staatssteun die verleend wordt onder deze omnibusregeling. In deze jaarlijkse verslagen wordt het stimulerende effect van de steun aangetoond aan de hand van de bovengenoemde kwantitatieve en kwalitatieve indicatoren, vooraleer de steun is toegekend.

Schematisch zijn er dus wat betreft het stimulerend effect drie categorieën steunmaatregelen:

MKB en project < € 7,5 M	Deelname groot bedrijf en / of project > € 7,5 M	Projectgrootte > dan plafonds in toepassingsgebied
Stimulerend effect altijd aanwezig, geen nadere toetsing nodig	Stimulerend effect aantonen via bovengenoemde criteria. Bevindingen in jaarverslag	Project individueel notificeren en stimulerend effect in detail analyseren

5. CUMULERING

Cumulering (ook wel cumulatie genoemd) betreft het samenvallen van andere vormen van staatssteun en andere voordelen van publieke aard (zoals in Nederlands geval de WBSO). Wat cumulering betreft, zijn de in deze omnibusregeling vastgestelde steunplafonds van toepassing, ongeacht of de steun voor het project volledig uit staatsmiddelen wordt bekostigd of gedeeltelijk door de EU wordt gefinancierd, behalve binnen de specifieke en beperkte context van de voorwaarden die zijn bepaald voor communautaire financiering van Kaderprogramma's voor Onderzoek en Technologische Ontwikkeling (OTO) die zijn vastgesteld overeenkomstig, onderscheidenlijk, Titel XVIII van het EG Verdrag of Titel II van het Euratom Verdrag.

Wanneer de voor OO&I steun in aanmerking komende uitgaven volledig of gedeeltelijk in aanmerking komen voor steun ten behoeve van andere doeleinden, is voor het gemeenschappelijke gedeelte het — krachtens de toepasselijke regels — gunstigste plafond van toepassing. Deze beperking geldt niet voor steun die wordt toegekend in overeenstemming met de communautaire richtsnoeren inzake staatssteun ter bevordering van risicokapitaalinvesteringen in kleine en middelgrote ondernemingen [PB C 194 van 18.8.2006].

Steun voor OO&I kan niet worden gecumuleerd met de minimis steun ten aanzien van dezelfde in aanmerking komende uitgaven om de in deze kaderregeling vastgestelde maximale steunintensiteiten te omzeilen.

Voor het berekenen van de juiste steunintensiteit dienen alle staatssteunmiddelen in een project bij elkaar te worden opgeteld om de maximale steun of het maximale steunplafond te bepalen. Voor steuninstrumenten die geen staatssteun bevatten (zoals de WBSO regeling of de EIA regeling) geldt dat deze voordelen moeten worden afgetrokken van de subsidiabele kosten.

De provincies en gemeenten zorgen ervoor dat bij het verlenen van OO&I steun de maximale geoorloofde steunintensiteit niet wordt overschreden.

6. TERRITORIALE BEPERKINGEN

Een belangrijk beginsel van de Europese Unie is de totstandbrenging van een economische ruimte zonder grenzen (interne markt) waarin er vrij verkeer is van 1) personen, 2) goederen, 3) diensten en 4) geld. Deze vier vormen van verkeer wordt vaak de vier vrijheden genoemd. Maatregelen van overheden, dus ook steunmaatregelen, moeten voldoen aan deze vier fundamentele vrijheden. Dat levert soms spanning op. Immers, regionale overheden (lees: landsdelen, provincies of gemeenten) willen meestal graag dat gesubsidieerde projecten in de desbetreffende regio plaatsvinden, het liefst door regionale bedrijven en dat de resultaten ook op één of andere manier in de regio blijven. Deze regionale wensen, of ook territoriale beperkingen, kunnen soms op gespannen voet staan met de beginselen van de vier vrijheden, waar personen en bedrijven, goederen, diensten en geld zich vrijuit moeten kunnen bewegen op de gehele interne markt.

De Europese Commissie laat enige territoriale beperkingen toe in steunmaatregelen. Enige mate van regionale discriminatie is nou eenmaal inherent aan steunmaatregelen. Dergelijke discriminatie kan in overeenkomst zijn met de regels en procedures van het staatssteunrecht. Immers, deze regels zijn gebaseerd op de balans tussen gemeenschappelijke beleidsdoelen in de EU, zoals milieu, innovatie of werkgelegenheid en potentiële marktverstoring, zoals ook de aantasting van de fundamentele vier vrijheden.

Het is toegestaan dat overheden aan steunontvangers eisen dat zij een vestiging in de betreffende lidstaat of regio moeten hebben. Het betreft daarbij in ieder geval een vestiging of agentschap die de gesteunde economische activiteit uitvoert. Ook bij samenwerkingsprojecten mag de overheid eisen dat alle samenwerkende partners in de betreffende regio daar een vestiging hebben.

Veel regionale overheden eisen dat de OO&I werkzaamheden van het gesteunde project ook worden uitgevoerd in de betreffende regio. Met andere woorden, de regionale overheden willen voorkomen dat subsidiestromen “weglekken” naar OO&I locaties buiten de regio of buiten Nederland. De voorwaarde dat de OO&I activiteiten ook worden uitgevoerd in de betreffende regio is toegestaan indien het doel van de steun samenvalt met een breder regionaal doel om OO&I activiteiten te ondersteunen. Als er dus een breder doel in de regio is om OO&I activiteiten juist in de betreffende regio te intensiveren, dan past het ook om bij een specifieke OO&I steunmaatregel te eisen dat deze activiteit ook in de regio wordt uitgevoerd. Voor alle Nederlandse provincies en gemeenten wordt aan deze voorwaarde voldaan en daarmee is het dus toegestaan dat de regionale overheden mogen eisen dat de OO&I werkzaamheden van een gesteund project ook worden uitgevoerd in de betreffende regio.

De regels voor regionale staatssteun bevatten vaak verplichtingen dat de gesteunde investeringen ten minste een bepaalde periode in de betreffende regio moeten blijven, aangezien de relatief hoge steunpercentages gekoppeld zijn aan de doelstellingen van regionaal beleid. Het oude O&O steunkader bevatte speciale bonussen voor O&O steun in regio's die in aanmerking kwamen voor regionale steun. Het nieuwe OO&I steunkader bevat dergelijke bonussen niet meer. Daarmee is de koppeling tussen regionale steun en OO&I steun verdwenen. Daarmee is de rechtvaardigingsgrond voor dit soort territoriale beperkingen (behoud van de investeringen binnen de regio voor bepaalde tijd) verdwenen en niet meer toegestaan.

7. SLOTBEPALINGEN

Overeenkomstig Verordening (EG) nr. 659/1999 en Verordening (EG) nr. 794/2004 van de Commissie van 21 april 2004 tot uitvoering van Verordening (EG) nr. 659/1999 van de Raad tot vaststelling van nadere bepalingen voor de toepassing van artikel 93 van het EG-Verdrag [PB L 140 van 30.4.2004, blz. 1. Verordening gewijzigd bij Verordening (EG) nr. 1627/2006 (PB L 302 van 1.11.2006, blz. 10)] dienen de Nederlandse autoriteiten (het Ministerie van BZK) jaarlijks bij de Commissie verslagen in.

Naast de in die verordeningen opgenomen vereisten, bevatten de jaarlijkse verslagen inzake OO&I steun voor elke maatregel, met inbegrip van steunverlening krachtens een goedgekeurde regeling, de volgende informatie:

- de naam van de begunstigde;
- het steunbedrag per begunstigde;
- de steunintensiteit;
- de economische sectoren waarin de gesteunde projecten ten uitvoer worden gelegd.

In het geval van clusters zal het verslag ook een korte beschrijving geven van de activiteiten van het cluster en de mate van succes bij het aantrekken van OO&I activiteiten.

Voor alle steun die in het kader van een goedgekeurde regeling aan grote ondernemingen wordt verleend, zullen de provincies en gemeenten in het jaarlijkse verslag ook toelichten hoe bij de aan die ondernemingen verleende steun het criterium van het stimulerende effect van de steun in acht werd genomen. Daarbij maken zij met name gebruik van de genoemde indicatoren en criteria.

De volledige tekst van de Omnibus Decentraal Regeling zal op internet bekend gemaakt worden op de website van Europa Decentraal (www.europadecentraal.nl). Op deze website worden ook alle verwijzingen naar de steunregelingen van provincies en gemeenten die onder de Omnibus Decentraal vallen bekend gemaakt.

De provincies en gemeenten verstrekken, wanneer OO&I steun wordt toegekend op basis van steunregelingen waarvoor geen verplichting tot individuele aanmelding geldt en waarvan het bedrag meer dan 3 miljoen EUR belooft, binnen 20 werkdagen vanaf de datum van steunverlening door de bevoegde autoriteit, aan de Commissie de informatie die op het in de bijlage bij deze kaderregeling opgenomen standaardformulier wordt gevraagd.

De provincies en gemeenten zorgen ervoor dat gedetailleerde dossiers over de steunverlening voor OO&I maatregelen worden bijgehouden. Deze dossiers, die alle informatie bevatten die nodig is om aan te tonen dat de subsidiabele kosten en de maximaal toegestane steunintensiteit in acht werden genomen, worden gedurende tien jaar vanaf de datum van steunverlening bewaard.

Deze omnibusregeling treedt in werking op 1 oktober 2007 en is tot en met 31 december 2015 van toepassing. De omnibusregeling is daarmee ruim 8 jaar van kracht. Het budget dat gedurende de totale looptijd onder deze omnibusregeling valt bedraagt € 3,52 miljard.